

Briselē, 2021. gada 28. maijā
(OR. en)

9032/21

ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem – ES gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns"

1. Komisija 2021. gada 12. maijā pieņēma minēto paziņojumu "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem – ES gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns" kā vienu no galvenajiem Eiropas zaļā kursa mērķuzdevumiem.
2. Savā paziņojumā Komisija nosaka jaunu visaptverošu satvaru ES rīcībai cīņā pret piesārņojumu. Pamatojoties uz deviņām pamatiniciatīvām un citām darbībām, tostarp tiesību aktu priekšlikumiem, paziņojums iezīmē virzienu piesārņojuma novēršanas jautājuma integrēšanai visās attiecīgajās ES politikas jomās, lai paātrinātu attiecīgo ES tiesību aktu īstenošanu un apzinātu iespējamās nepilnības. Lai virzītu ES uz 2050. gada mērķi – panākt veselīgu planētu visiem, rīcības plānā ir noteikti galvenie mērķrādītāji 2030. gadam, ar kuriem izmērītu progresu piesārņojuma samazināšanā tā rašanās vietā, balstoties uz esošajiem tiesību aktiem un iniciatīvām attiecībā uz gaisa un trokšņa piesārņojumu, biodaudzveidību, pesticīdiem, mikroplastmasu un atkritumiem.

3. ES rīcības plānu papildina divi dienestu darba dokumenti: "Ceļā uz nulles piesārņojuma mērķa uzraudzības un perspektīvas satvaru" un "Digitālie risinājumi nulles piesārņojumam".
 4. Komisija 2021. gada 21. maijā rīcības plānu iesniedza Vides jautājumu darba grupai un pievērsās sākotnējiem jautājumiem.
 5. Lai ievirzītu viedokļu apmaiņu nākamajā Vides padomes sanāksmē, kas notiks 2021. gada 10. jūnijā, pielikumā pievienota prezidentvalsts informatīva piezīme, tostarp trīs jautājumi, ar kuriem palīdzēt strukturēt debates.
 6. Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta ņemt vērā prezidentvalsts informatīvo piezīmi un nosūtīt to Padomei, lai tā 2021. gada 10. jūnija sanāksmē apmainītos viedokļiem.
-

**Padomes vides ministru sanāksme
2021. gada 10. jūnijs**

– viedokļu apmaiņa –

***Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem
ES gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns***

Prezidentvalsts informatīvs dokuments ar jautājumiem ministriem

Kopš 2019. gada saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ¹ ir sāktas dažādas rīcībpolitikas un pasākumi, kuru mērķis ir līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, vienlaikus veicinot sinerģiju starp dažādām nozarēm. Lai reaģētu uz pastāvīgajiem draudiem cilvēkiem, dzīvniekiem un ekosistēmām, saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ES cita starpā tiek aicināta *"uzlabot veidu, kā tiek monitorēts, ziņots, novērsts un kompensēts gaisa, ūdens, augsnes un patēriņa preču piesārņojums"*².

Mērķis, prioritātes un mērķrādītāji

Paziņojums "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem – ES gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns"³, ko Eiropas Komisija pieņēma 2021. gada 12. maijā, ir pēdējais elements šajā jauno stratēģiju un politikas kopumā, kurā izklāstīts redzējums par no toksikantiem brīvu vidi ES, un tajā ir apvienoti integrētā pieejā visi pašreizējie un plānotie centieni, piesārņojuma novēršanu izvirzot priekšplānā. Šajā nolūkā ir noteikta efektīvāka "nulles piesārņojuma hierarhija", ņemot vērā Līgumā nostiprinātos principus, jo īpaši piesardzības principu, preventīvās darbības principu un principus, saskaņā ar kuriem videi nodarītais kaitējums prioritārā kārtā būtu jānovērš tā rašanās vietā un ka piesārņotājam būtu jāmaksā.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, 1. lpp.

³ Turpat.

Apgrieztās rīcību piramīdas augšgalā atrodas novēršana, jo piesārņojums vienmēr būtu jānovērš tā rašanās vietā, un tikai tad, ja tas nav iespējams, piesārņojums būtu jāsamazina līdz minimumam. Tādēļ ir svarīgi koncentrēties uz to, kā preces un pakalpojumi tiek projektēti, ražoti, piegādāti, izpildīti un/vai izmantoti un likvidēti. Visbeidzot, ja rodas piesārņojums, ir jāveic remediācija, un ar to saistītais kaitējums ir jākompensē.

Nulles piesārņojuma iecere ir transversāls mērķis, kas dod ieguldījumu ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam realizēšanā un papildina 2050. gadam izvirzīto klimatneitralitātes mērķi sinerģijā ar tīru aprites ekonomiku un biodaudzveidības atjaunošanas mērķiem.

Rīcības plāna galvenais mērķis ir veicināt piesārņojuma novēršanas jautājuma iekļaušanu visās attiecīgajās ES rīcībpolitikās, iedarbīgi un samērīgi palielinot sinerģiju, pastiprinot īstenošanu un apzinot iespējamās nepilnības vai pretrunas starp mērķiem. Lai veicinātu rīcību, plānā ir noteikti seši mērķrādītāji 2030. gadam, sākot no gaisa un trokšņa piesārņojuma līdz ķīmiskajiem pesticīdiem, mikroplastmasai un atkritumu radīšanai.

Šos mērķrādītājus papildina darbību kopums, kas jāpaveic laikposmā no 2021. gada līdz 2024. gadam un kas kopā ar deviņām pamatiniciatīvām, kas ietvertas visā tekstā, ir paredzētas, lai papildinātu daudzas citas Eiropas zaļā kursa iniciatīvas un instrumentus, tādējādi palīdzot uzlabot mūsu veselību un labklājību, saglabāt ekosistēmas un panākt, ka ražošana un patēriņš nerada piesārņojumu. Lielākā daļa mērķu ir saistīti ar tiesību aktu novērtēšanu un pārskatīšanu, lai uzlabotu juridisko instrumentu īstenošanu un izpildi, jo īpaši pievēršoties trokšņa līmenim un ūdens, gaisa un augsnes kvalitātei.

Lai iekustinātu nulles piesārņojuma pārveides procesu, rīcības plānā ir paredzēti pasākumi, ar ko nodrošināt stingrāku īstenošanu un izpildi, veicināt visas sabiedrības rīcību, veicināt pārmaiņas pasaules mērogā un sekot līdzi progresam, prognozēt tendences un integrēt nulles piesārņojuma jautājumu.

Stiprināt veselību un labklājību

Paziņojuma mērķis galvenokārt ir mazināt nevienlīdzību veselības jomā, novēršot piesārņojumu, un atbalstīt rīcību pilsētās. Lai to panāktu, paziņojumā ir ierosināts stiprināt dažādu nozaru sadarbību valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī. Rīcības plāna sociālā dimensija ir vērsta uz veselības nozares politiku, piemēram, ar Vēža uzveikšanas plānu, un tās mijiedarbību ar vides jomas tiesību aktiem, piemēram, Gaisa kvalitātes direktīvas, Dzeramā ūdens direktīvas, Peldvietu ūdens direktīvas un Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvas un Ķīmikāliju stratēģijas pašreizējo un gaidāmo pārskatīšanu. Pilsētplānošanai ir būtiska nozīme nevienlīdzības mazināšanā, un tāpēc norises saistībā ar Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju, renovācijas vilni, "Apvārsnis Eiropa" misijām un Jauno Eiropas "*Bauhaus*" var sniegt jēgpilnu ieguldījumu nulles piesārņojuma mērķa un mērķrādītāju sasniegšanā, ciktāl tie veicina rīcību valsts, reģionālā un vietējā līmenī, vienlaikus ņemot vērā minēto instrumentu pamatmērķi, proti, veicināt piesārņojuma samazināšanu tā rašanās vietā.

Dzīvot planētas iespēju robežās

Piesārņojums gadu gaitā ir radījis milzīgu spiedienu uz mūsu ekosistēmām, apdraudot biodaudzveidību. Rīcības plānā ir izklāstītas skaidras darbības, kas tieši saistītas ar vidi, uzsverot, cik svarīgi ir turpmākie juridiski saistošie ES dabas atjaunošanas mērķrādītāji saskaņā ar ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju un gaidāmā ES augsnes stratēģija. Nulles piesārņojumam ir vajadzīga arī reģionāla pieeja, un arī šajā gadījumā būtiska nozīme būs sinerģijai ar spēkā esošo tiesisko regulējumu, kas aizsargā gaisu, saldūdeņus, jūras un okeānus, piemēram, ar Direktīvu par valstu emisiju samazināšanas saistībām, Ūdens pamatdirektīvu un Jūras stratēģijas pamatdirektīvu, kā arī ar stratēģiju "No lauka līdz galdam".

Ceļā uz nulles piesārņojumu ražošanā un patēriņā

Viena no Eiropas zaļā kursa prioritātēm attiecas uz to, kā mēs ražojam un patērējam, un rīcības plānā ir aplūkoti arī virzības uz nulles piesārņojumu rūpniecības un ekonomiskie aspekti. Lai sasniegtu šo mērķi, ir vajadzīga aprites un zaļa pieeja ekonomikai, kuras viens no aspektiem paredz veicināt tādas izvēles, kas sekmē nulles piesārņojumu, īstenojot un uzlabojot esošās sistēmas, piemēram, produktu vidisko pēdu, aprites ekonomikas rīcības plānu, Rūpniecisko emisiju direktīvu un ES ekomarķējumu, kā arī īstenojot gaidāmās iniciatīvas, piemēram, iniciatīvu "zaļuma apgalvojums", un pārskatīt Enerģijas nodokļu direktīvu.

Kopā pāriet uz nulles piesārņojumu

Lai īstenotu trejādo mērķi, proti, uzlabot cilvēku veselību un labklājību, atzīt vajadzību dzīvot planētas iespēju robežās un virzīties uz nulles piesārņojumu ražošanā un patēriņā, rīcības plānā ir uzsvērtā virkne jaunu un jau notiekošu iniciatīvu. Tajā arī uzsvērts, cik svarīgs ir koordinēts plānošanas un īstenošanas process, lai nodrošinātu pastāvīgu virzību uz nulles piesārņojuma mērķa un mērķrādītāju sasniegšanu, vienlaikus pievēršoties piesārņojuma novēršanai tā rašanās vietā. Tas radīs ilgtermiņa ieguvumus videi vissistemātiskākajā un ilgtspējīgākajā veidā, vienlaikus ņemot vērā jaunākās zinātniskās atziņas un standartus, kas galu galā nodrošina mūsu iedzīvotāju un ekosistēmu veselību. Centieni panākt nulles piesārņojumu var tajā pašā laikā palīdzēt virzīt rīcību un stiprināt iespējas saistībā ar šīm iniciatīvām.

Lai nodrošinātu stingrāku īstenošanu un izpildi, rīcības plānā ir uzskaitītas vairākas darbības, piemēram, jaunu kopīgu atbildības pasākumu izstrāde, ko veic valsts iestādes sadarbībā ar Eiropas vides aģentūru, inspektoru, revidentu, policijas, prokuroru un tiesnešu tīklu; vides un citu izpildes iestāžu sadarbības stiprināšana, lai izstrādātu starpnozaru atbildības pasākumus valsts un pārrobežu līmenī; Vides krimināltiesiskās aizsardzības direktīvas stiprināšana; Direktīvas par atbildību vides jomā novērtēšana un iespējama pārskatīšana; standartizētu noteikumu izstrāde par atbildības nodrošināšanu Eiropas un starptautiskā līmenī; augsti attīstītu tehnoloģiju veicināšana un pilsoniskās sabiedrības iespēju veicināšana, lai tā varētu darboties kā atbildības uzraugs.

Komisija saskaņā ar 8. vides programmu izstrādās integrētu nulles piesārņojuma uzraudzības un perspektīvas satvaru, kurā tiks analizētas sinerģijas, sekots līdzi progresam un veicināti integrēti risinājumi un ieteikumi; pirmais ziņojums ir plānots 2022. gadā, bet otrais – 2024. gadā. Lai to sasniegtu, būs jākonsolidē esošās struktūras, piemēram, ES zināšanu izcilības centri nulles piesārņojumam. Būtiska nozīme datu vākšanā minētā monitoringa un perspektīvas rīka vajadzībām būs Eiropas Vides aģentūrai, Kopīgajam pētniecības centram un nesen izveidotajam Eiropas Klimata un veselības novērošanas centram.

Jaunas nulles piesārņojuma ieinteresēto personu platformas izveide sadarbībā ar Reģionu komiteju apvienos ieinteresētās personas un ekspertus no dažādām politikas jomām, lai praktiski integrētu nulles piesārņojuma programmu, palīdzētu radīt līdzatbildību un veicinātu sadarbību, integrētus risinājumus un darbības, kas maksimāli palielina sinerģiju ar dekarbonizāciju un atveseļošanas centieniem pēc Covid-19.

ES saskaņā ar rīcības plānu starptautiskā līmenī virzīs nulles piesārņojuma mērķi, izmantojot tirdzniecības politikas iniciatīvas un brīvās tirdzniecības nolīgumus, kā arī stiprinās minēto nolīgumu tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības sadaļu īstenošanu un izpildi.

Ierosinātie jautājumi viedokļu apmaiņai Padomes vides ministru sanāksmē 2021. gada 10. jūnijā:

- Kāds ir dalībvalstu novērtējums par nulles piesārņojuma rīcības plāna pieeju, darbības jomu un vērienu?
- Kā palielināt sinerģiju ietekmi, ņemot vērā saikni ar vairākām stratēģijām, kas iesniegtas saskaņā ar Eiropas zaļo kursu?
- Kuras no īstenošanas un izpildes darbībām, kas izklāstītas nulles piesārņojuma rīcības plānā, dalībvalstis uzskata par galvenajām?